

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาระดับของความคาดหวัง ระดับของความพึงพอใจที่ไ้ได้รับ และความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวัง ความพึงพอใจที่ไ้ได้รับของเยาวชน กับพฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ จำนวน 440 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ในด้านระดับความคาดหวังของเยาวชนที่จะไ้ได้รับจากพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ เยาวชนส่วนใหญ่เฉลี่ย มีความคาดหวังค่อนข้างสูงในด้านของการมีความรู้รอบตัว กว้างขวางขึ้น ท้องการเข้าใจวิชาที่เรียนในห้องเรียนไ้ดีขึ้น ท้องการเป็นคนรู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งท้องการดูความแปลกใหม่และสิ่งที่น่าสนใจ และท้องการความรู้ทางควานวิทยาศาสตร์ซึ่งอาจจะนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันไ้

2. ในด้านระดับความพึงพอใจที่ไ้ได้รับของเยาวชนนั้น เยาวชนส่วนใหญ่เฉลี่ยไ้ได้รับความพึงพอใจค่อนข้างสูงในด้าน ไ้ได้รับความรู้รอบตัวกว้างขวางขึ้น ไ้ดูความแปลกใหม่และสิ่งที่น่าสนใจ เข้าใจวิชาที่เรียนในห้องเรียนไ้ดีขึ้น เป็นคนรู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และไ้ได้รับความรู้ซึ่งอาจจะนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันไ้

3. ในด้านพฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการ เยาวชนส่วนใหญ่เคยมาชมพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แล้ว แต่จำนวนเวลาในการชมแต่ละครั้งทุก ๆ ครั้งใช้เวลาในการชมน้อย เพราะมีเวลาค่อนข้างจำกัด และจะตั้งใจชมเฉพาะเรื่องที่ตรงกับความสนใจเท่านั้น ทั้งที่เยาวชนส่วนมากเห็นว่า การจัดนิทรรศการนั้นน่าสนใจ น่าดึงดูดใจ ชอบชมและเข้าใจเรื่องที่ใช้จัดนิทรรศการพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม เยาวชนส่วนใหญ่ถูกชมนิทรรศการเกือบทั่วทั้งหมดทุกชั้น และตั้งใจจะกลับมาชมอีก

4. การพิสูจน์สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังของเยาวชนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ผลการวิเคราะห์

ทางสถิติปรากฏว่า ความคาดหวังของเยาวชนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑทวีทยาศาสตร์ สามารถอธิบายพฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการในพิพิธภัณฑทวีทยาศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันร้อยละ 5.9 ซึ่งหมายความว่า ความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการ จึงเป็นการยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการของเยาวชนในพิพิธภัณฑทวีทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่ไ้รับ ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่า พฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการสามารถอธิบายความพึงพอใจที่ไ้รับในค่านเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ประมาณร้อยละ 4.2 อธิบายความพึงพอใจในค่านความมั่นคงไ้รับร้อยละ 4.2 และอธิบายความพึงพอใจในค่านความรู้ไ้รับร้อยละ 3.1 ซึ่งหมายความว่า พฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่ไ้รับ เป็นการยืนยันสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 ความคาดหวังของเยาวชนเกี่ยวกับพิพิธภัณฑทวีทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่ไ้รับโดยผ่านพฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการในพิพิธภัณฑทวีทยาศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่า ความคาดหวังที่จะไ้รับความรู้ ความมั่นคง และเกี่ยวกับสังคม มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่ไ้รับทั้งในค่านความรู้ ความมั่นคง และเพื่อสังคมในทางตรงร้อยละ 25.00 ร้อยละ 42.70 และร้อยละ 36.00 ตามลำดับ และมีผลในทางอ้อมร้อยละ 0.02 ร้อยละ 0.08 และร้อยละ 0.65 ตามลำดับ สมมติฐานข้อนี้ไม่ไ้รับการยืนยัน ซึ่งหมายความว่า ความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่ไ้รับเชิงเหตุผลต่อกันโดยมีผลในทางตรง กล่าวคือ เยาวชนที่มี ความคาดหวังเกี่ยวกับพิพิธภัณฑทวีทยาศาสตร์ จะไ้รับความพึงพอใจโดยไม่ต้องผ่านพฤติกรรมกรรมการชมนิทรรศการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยทั้งหมดพอสรุปไ้ได้ว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีความคาดหวังค่อนข้างสูงที่จะไ้รับความรู้ ในแง่ที่ทำให้เป็นคนมีความรู้รอบตัวเพิ่มขึ้น สามารถเข้าใจวิชาที่เรียนในห้องเรียนไ้ดีขึ้น หรือสามารถนำความรู้ที่ไ้เรียนไปประยุกต์ใช้ไ้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และในค่านความเพิลิกเพิลินก็คือ ต้องการรู้ความแปลกใหม่และสิ่งที่น่าสนใจ

ค้นพบ ซึ่งอาจจะมีส่วนมาจาก เยาวชนส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ (ม.4-ม.6 มีถึง 254 คน) ในช่วงนี้อยู่ในวัย 10-15 ปี ซึ่งความอยากรู้อยากเห็นและความแปลกใหม่ เป็นสิ่งที่เคียวนี้ให้ความสำคัญ การเรียนในห้องเรียนอย่างเฉยๆ ไม่พอ ต้องศึกษาเพิ่มเติมจากที่อื่น และเยาวชนในวัยนี้มีพัฒนาการทางปัญญาที่เป็นผลจากที่โรงเรียนรู้อยู่ตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในทางต่าง ๆ พอสมควร มีความเข้าใจว่าตนเองคงเติบโตไปต่อยก และยังเป็นวัยที่มีความต้องการสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในอันที่จะช่วยให้เกิดความคิด มีความริเริ่มสร้างสรรค์โดยอิสระเสรี (เชียรศรี วิรัชสิริ 2527) ดังนั้นความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งต่าง ๆ ทั้งนี้อาจมีผลผลักดันให้เยาวชนเกิดพฤติกรรมในค่านที่จะให้โตมาซึ่งความต้องการตามที่คาดคะเนไว้ โดยการชมเชยหรือการในพิพิชภัทท์คงกล่าว ซึ่งแนวคิดทางค่านการวิเคราะห์ผู้รับสาร เกี่ยวกับทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อสนองความพึงพอใจ (Uses and Gratifications) หรือทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ก็ได้อธิบายไว้ว่า การคาดหวังเกี่ยวกับสื่อมีส่วนในการอธิบายพฤติกรรมการใช้สื่อของมนุษย์ (ยุบล เบญจรงค์กิจ 2528.) แต่ในค่านพฤติกรรมการชมเชยหรือการของเยาวชนนั้นกลับพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่ใช้เวลาชมในแคละช่นน้อย เลือกชมและตั้งใจชมเฉพาะเรื่องที่สนใจทั้ง ๆ ที่เยาวชนส่วนมากเห็นว่าการจัดนิทรรศการของพิพิชภัทท์วิทยาศาสตร์นั้นน่าสนใจ น่าดึงดูดใจ ชอบที่จะชม และเข้าใจเรื่องที่ใช่อิจนิตรศการพอสมควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีเวลาค่อนข้างจำกัด และปริมาณของการจัดนิทรรศการมีจำนวนมากเกินไป แต่ในค่านความพึงพอใจที่ได้รับปรากฏว่า เยาวชนส่วนใหญ่ได้รับความพึงพอใจสูงในค่านได้รับความรอบตัวกว้างขวางขึ้น ใค้ความแปลกใหม่และสิ่งที่น่าสนใจ เขาใจวิชาที่เรียนในห้องเรียนได้ค้ขึ้น เป็นคนรู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และได้รับความรู้ซึ่งอาจจะนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ที่เป็นถึงนี้อาจจะมีสาเหตุเนื่องจาก เยาวชนส่วนใหญ่ที่มีความคาดหวังสูง จึงมีความพึงพอใจสูงตามไปคย

ในการวิจัยส่วนที่เป็นสมมติฐานนั้น ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับพฤติกรรมการชมเชยหรือการ และพฤติกรรมการชมเชยหรือการกับความพึงพอใจที่ได้รับ และความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวัง กับความพึงพอใจที่ได้รับนั้น ปรากฏว่า

ความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการชมเชยหรือการ พฤติกรรมการชมเชยหรือการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่ได้รับ แต่สมมติฐานที่ 3 ไม่ได้รับการยืนยัน

แสดงว่า ความพึงพอใจที่ได้รับจากการชมนิทรรศการ ไม่ได้เกิดจากอิทธิพลของความคาดหวังที่ทำให้มีพฤติกรรมการชมนิทรรศการที่ดี และก่อให้เกิดความพึงพอใจตามมา แต่เป็นอิทธิพลโดยตรงจากความคาดหวัง จะได้รับประโยชน์ในคุณค่าต่าง ๆ จากการชมนิทรรศการนี้มากกว่า กลุ่มเยาวชนที่มีความคาดหวังสูง ชมนิทรรศการก็ กลุ่มเยาวชนที่ชมนิทรรศการก็พึงพอใจมาก แต่คนที่พึงพอใจมากอาจไม่ใช่คนที่มีความคาดหวังสูง และชมนิทรรศการก็ด้วย

เหตุผลดังกล่าว เป็นเพียงการประมาณการจากข้อมูลที่ได้รับ ปัญหาอาจเกิดจากขอบเขตของการตอบแบบสอบถามของเยาวชน แต่ที่ค่อนข้างแน่ชัดนั้น ทฤษฎีการใช้สื่อเพื่อความพึงพอใจที่ได้รับประยุกต์มาจากการวิจัยทางสื่อมวลชน มีลักษณะที่แตกต่างไปจากสื่อนิทรรศการ สื่อมวลชนเป็นสื่อที่กระจายไปไกลกว้างขวางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าถึงผู้รับสารในระดับต่าง ๆ ทางสังคม แต่สื่อนิทรรศการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างออกไปคือ ทำหน้าที่จำกัด ผู้ที่เข้าชมต้องมีความตั้งใจสูงที่จะใช้สื่อนี้ โดยเฉพาะจะเดินทางไปพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ดังนั้นจึงทำให้เห็นแนวโน้มที่ชัดเจนว่า ผู้เข้าชมนิทรรศการมีความคาดหวังเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์สูง นอกจากนี้ การวิจัยสื่อมวลชนเป็นการวิจัยที่เน้นพฤติกรรมกรมการชมโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองอยู่มาก ความหลากหลายของรายการที่โทรทัศน์นำเสนอเพื่อสนองความต้องการของผู้ชมหลายระดับ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และระดับอายุ การนำเสนอเนื้อหารายการอยู่ที่พักอาศัยของผู้ชม ไปจนถึงระยะเวลาของการออกอากาศที่มีอยู่เกือบตลอดเวลา ยกเว้นแต่เวลานอน หรือเวลาทำงาน ซึ่งทำให้สื่อโทรทัศน์มีความแตกต่างกับสื่อนิทรรศการสูงมาก นั่นคือ ความคาดหวังในสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับโทรทัศน์ย่อมนำไปสู่การเลือกชมรายการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน ในขณะที่ความพึงพอใจที่ได้รับก็จะมีรากฐานมาจากพฤติกรรมกรมการชม ในขณะที่ความคาดหวังจากการชมนิทรรศการนั้นอาจมีสูงแต่ การที่คงใช้เวลาเดินทางไปชม การท่องเที่ยวพลังงานเกินจนทวีบริเวณพิพิธภัณฑ์ (รวม 4 ชั้น) อาจจะทำให้เกิดความเหน็ดเหนื่อย อ่อนเพลีย คงใช้ความอดทนอย่างมาก จนเกินไป ทำให้ไม่สามารถมีพฤติกรรมกรมการชมที่สัมพันธ์กับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ก่อนก็ได้

กล่าวคือ ความสำคัญของสิ่งที่ต้องการเป็นสิ่งที่ยาวนานมองเห็น แต่ในแง่เนื้อหาของพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์นั้นเยาวชนไม่สามารถแสวงหาความต้องการ ความที่คาดหวังเอา

ไว้ได้ ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจึงไม่ควรมีรากฐานมาจากพฤติกรรมกรรมชมที่ดี หากแต่เป็น
อิทธิพลของความคาดหวังในเรื่องต่าง ๆ ความพึงพอใจในเรื่องเหล่านั้นจึงติดตามมาด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ และงาน
วิจัยเกี่ยวกับความคาดหวัง พบว่ายังไม่เป็นที่แพร่หลาย เพราะเป็นงานวิจัยที่เพิ่งเริ่มนำมา
ใช้ในประเทศไทย ยังคงพัฒนาทฤษฎีในอีกหลาย ๆ ด้าน และหลายแง่มุม ถึงแมทฤษฎี
ดังกล่าวจะไม่ได้รับการยืนยันอย่างหนักแน่นจากการศึกษาการใช้สื่ออิทธิพลการศึกษาใน
พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ แต่การใช้ทฤษฎีนี้กับสื่ออื่นที่มีอยู่มากมายในประเทศไทยยังมีโอกาส
เป็นไปได้อีกมาก เช่น

1. การศึกษาระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อ
สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ นิตยสารต่าง ๆ
2. การศึกษาระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เทปบันทึกภาพทัศน ภาพยนตร์ เป็นต้น